

**VEFA LİSESİ SÜREÇ ÇALIŞTAYI
SOSYOLOJİ KOMİTESİ ÇALIŞMA
REHBERİ**

Türk Toplumunda Modernleşme Hareketleri

İsyanlar bu yönde büyük bir araç oldu en eski zamanlardan beri isyan kültürüne sahip Anadolu halkının olaylar karşısında gösterdiği tepki ve başkaldırı metodları mevcut yöneten organizmayı da halkın isteklerine koordine olmaya zorluyordu Ama bu isyanlar her ne kadar güçlü bir araç olsa da Osmanlı toplumu ve bu toplumun muhafazakar kesimi üzerinde etkili olamıyordu, padişah isyan çıktığında bunu çoğunlukla kılıç ve kalkana sarılmak yoluyla hallediyordu ve bu da isyanların çoğunun amacına ulaşmasına engel olan genel bir durumdu.

Osmanlı'nın Magna Carta'sı: Sened-i İttifak

Bilindiği üzere modernleşme için en büyük ihtiyaçlardan birisi liyakatsizliği ve keyfi idareyi önleyecek ve yöneten sınıfın iradesini istediği her şeyi yapmasını engelleyecek şekilde şekillendirecek bir anayasanın bulunmasıdır.

Sened-i İttifak Osmanlı tarihinde ilk anayasal belge olarak kabul edilen Sened-i İttifak bu yönüyle Osmanlı tarihinde padişahın yetkilerini kısıtlayan bir belge olma niteliğini de kazanmıştır. Kabakçı Mustafa İsyanı ile III. Selim'in tahttan indirilmesinin ardından yerine IV. Mustafa geçirildi, Alemdar Mustafa Paşa ise III. Selimi tekrar tahta oturtmak için emrindeki birlikler ile İstanbul'a yürüdü, Alemdar Mustafa Paşa sarayı kuşatmışken tahtını kurtarmak isteyen IV. Mustafa III. Selim'i öldürttü. Kardeşi veliaht Şehzade Mahmut'un da idamı emredildi ancak haremdeki kadınların yardımı vasıtası ile kaçmayı başardı(kadınların gelen celladın yüzüne kül attığı söylenir.) Alemdar bu süre içinde saraya girmeyi başarmış ve Şehzade Mahmut'u tahta geçirmiştir, kendisi ise sadrazam olmuştur. Bu devirde Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezi otoritesi taşra bölgelerinde etkisini yitirmişti, Rumelide, Anadolu'da ve Mısır'da Ayanlar adeta özerk devletler hatta bağımsız idareler kurmuştu. Gittikçe zenginleşen rumeli topraklarında toprak beyleri ve ağalar ortaya çıkmıştı, bu durumda Alemdar Mustafa Paşa merkezi otoriteyi tekrardan tesis edebilmenin yolunu Ayanlar ile bir anlaşma yapmayı ilk ve tek çare olarak görüyordu. Bu maksatla ayanları başkentte "meşveret-i amme" ye davet etti, Her ne kadar Ayanların çoğunluğu bu davete icabet etse de Arnavutluk'taki Tepedelenli Ali Paşa gibi bazı büyük ayanlar bu görüşmelere katılmadı. Yapılan görüşmeler sonucunda Sened-i İttifak ortaya çıktı ve onaylandı.

Sened-i İttifak, Osmanlı tarihinde merkezi otoritenin yetkilerini sınırlayan ve anayasal nitelik taşıyan ilk belge olarak kabul edilir. 1808 yılında II. Mahmud döneminde, ayanlar ile devletin merkezî yöneticileri (vükela ve rical) arasında imzalanan bu belge, meşrutiyet anlayışına geçiş sürecinde önemli bir adım olarak değerlendirilir. Belgeye göre, ayanlar, Sadrazam'dan gelen emir ve yasaklara, padişahın mutlak vekili sıfatıyla uymakla yükümlüdür. Ancak, Sadrazamlık makamından kaynaklanan kanun dışı, rüşvet, yolsuzluk ve liyakatsizlik içeren ya da devlete zarar verecek uygulamaların ortaya çıkması halinde, senedi imzalayan ayanlar bu tür işlemlere karşı durma ve müdahalede bulunma hakkına sahiptir. Ayrıca, Sened-i İttifak'ta halkın (reaya) korunması temel ilkeler arasında yer almakta; zulüm yapanların cezalandırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Taşradaki hanedanlar, kendi idareleri altındaki ayanları ve ileri gelenleri korumakla yükümlü kılınmıştır. Bununla birlikte, ayanların, yönetimleri altındaki bölgelerde halkın güvenliğini sağlama, vergi toplarken adaletten sapmama ve aşırılıklardan kaçınma sorumluluğu da açık biçimde hükme bağlanmıştır. Bundan sonra sadrazam ve şeyhülislam olacakların makamlarına geçer geçmez bu senedi imzalamaları öngörülmektedir. Ayrıca Sened-i İttifak'ın içerdiği koşulların

sürekli uygulanmasını bizzat padişah tarafından denetleneceği öngörülmektedir. Bu yönü ile padişahın otoritesinin bir kısmının kontrollü bir biçimde ayanlara dağıtılması ve ayanlara merkezden gelen emirlere berilri şartlar altında uymama özgürlüğünü tanınması her ne kadar padişahın otoritesini zayıflatsa da beklenildiği gibi iyi bir etkiye sahip değildir,

-Merkezi otoritenin zayıflaması halkın ayanların altında ezilmesine sebep olmuştur.

-Belge ne ayanlar ne de II. Mahmut tarafından kabul görmemiş, benimsenmemiştir.

-Kavalalı Mehmet Ali Paşa gibi güçlü yerel liderler bağımsızlık ve özerklik arayışına yönelmiştir.

Ancak buna rağmen Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ilk anayasal belge olması ve reaya unsurunun haklarını dile getirmesi yönü ile insan hakları açısından önemli bir unsur sayılabilir, ayrıca belge her ne kadar halk ve halkın temsilcileri tarafından değil merkezi yönetim ve taşra yönetimi arasında bir anlaşma olsa da mutlak monarşi anlayışı ile çevrelenmiş bir siyasi ortam içerisinde keyfi idareye yönelik hükümleri kaldırması belgenin tarihsel değerini arttırmaktadır.

BATILILAŞMA'YA YÖNELİK İLK ADIM:TANZİMAT FERMANI

Aynı şekilde imparatorluklar çevrelerindeki imparatorluklara kıyasla geriye düştüklerinde bunu değiştirebilmek için kendilerinden ileri seviyedeki toplumlara bakarak bunları bir noktada taklit ederek ilerlemeye çalışırlar bunun için yapılan hareketlerden birisi de Tanzimat Fermanıdır. Tanzimat Fermanı, Türk tarihinde Batılılaşmaya yönelik ilk somut adımdır. 3 Kasım 1839'da Sultan Abdülmecid döneminde Hariciye Nazırı Koca Mustafa Reşid Paşa tarafından okunmuştur. Gülhane Parkı'nda okunması nedeniyle Gülhane Hatt-ı Şerifi (Padişah Yazısı), Gülhane Hatt-ı Hümayûnu veya Tanzimât-ı Hayriye (Hayırlı Düzenlemeler) olarak da anılır. Ferman içerik olarak can ve mal güvenliğinden, yargıda bağımsızlık ve açıklıktan, vergide adaletten, zorunlu askerlikten, rüşvetin kaldırılmasından ve mal ve mülk edinme özgürlüğünden bahsetmekte ve bunları güvence altına almaktadır ancak verilen sözler yerine getirilememiştir. Buna rağmen ferman cumhuriyet fikrine önayak olmuştur. Ancak fermanın asıl ilan ediliş maksadı anayasal özgürlükleri güvence altına almak değildir,

-Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'ya karşı Avrupa'nın desteğini almak

-Londra Boğazlar Sözleşmesi'nde İngiltere'nin desteğini almak

-Avrupa'nın iç işlerimize karışmasını önlemeye çalışmak

-Fransız İhtilali sonrası ortaya çıkan milliyetçiliğin etkisini azaltmaya çalışmak

-Gayrimüslim unsurları devlete bağlamak

Amaçları güdülerek ilan edilmiştir.

Bu yönü ile ne halktan gelen bir harekettir, ne de esas maksat olarak halk için yapılmıştır. Fermanın ardından dini müesseseler halkı "gavur ve müslümanın aynı seviyeye getirildiğini" söyleyerek tahrik etmeye başlamışlardır. Vergiler zaten fakir olan Türk milletini daha da fakirleştirdi. -Batılılaşma hamlesi süresince Osmanlı'nın iktisadi ve idari bağımsızlığı gittikçe zayıfladı. Buna karşın Tanzimat Fermanı toplumun tüm tabakaları için haklar ve özgürlükler getirmiş ve bazı vatandaşlık görevleri kanunla güvence altına alınmıştır. Aynı şekilde Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa sorununun çözülmesi için fermanın ardından Avrupa devletleri de yardımda bulunmuştur, gayrimüslim unsurların isyan etmesi kısa süreliğine de olsa engellenebilmiştir.

BİR İMPARATORLUĞU “İSLAH” ETMEK: ISLAHAT FERMANI

Islahat Fermanı veya Islâhat Hatt-ı Humâyûnu, Tanzimat'ın ilanından sonraki uygulamalarla ilgili olarak özellikle gayrimüslimlere yeni haklar tanıyan 18 Şubat 1856 tarihli hatt-ı hümayun. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş döneminde devletin yıkılmaktan kurtarılması amacıyla; siyasi kuruluşlar, kişi hakları ve yeni kurumların kurulması konularında yapılması tasarlanan köklü değişiklikler için Sultan Abdülmecid zamanında yayımlanan fermanıdır. Tanzimat Dönemi'nin önde gelen devlet adamlarından biri olan Sadrazam Mehmed Emin Âli Paşa tarafından büyük Avrupa devletlerinin arzuları doğrultusunda hazırlanarak yürürlüğe konmuştur. İlan edilme sebebi de Tanzimat Fermanı ile benzerdir. Bu ferman da Avrupalı devletlerin desteğini almak ve Kırım Savaşı'nı sona erdirecek Paris Antlaşması'nda kazanımlar elde etmek amacıyla ilan edilmiştir. Bu dönemde Batı'nın ekonomik desteğine, vereceği borçlara gereksinim duyan Osmanlı Devleti, bunları ancak Batı devletlerine çeşitli imtiyazlar tanımak koşuluyla elde edebilmiştir. Bu imtiyazlar sayesinde Osmanlı topraklarına giren yabancı sermaye ve yatırım, sahip olduğu imkân ve güçle yerli sanayiye büyük ölçüde öldürmüştür. Böylece Osmanlı Devleti yarı sömürge bir devlet hâline gelmiş, bütün ekonomisi ve zengin kaynakları Batılı devletlerin eline geçmiştir. Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanının devamı olarak nitelendirilebilecek bir değişim olarak da kabul edilebilir. Zaten fermân Paris Antlaşması metni içerisinde yer almış; antlaşmanın imza aşamasında ise Batılı devletler tarafından Rusya'nın Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasının engellenmesi neticesinde yapılan baskı ile ilân edilmek durumunda kalmıştır. 1856 Islahat Fermanı, Osmanlı tebaası içerisinde gayrimüslimlere yönelik birtakım hakların verilmesini içermektedir. Avrupalı devletlerin Fransız İhtilali'nin yaymış olduğu milliyetçilik akımlarından etkilenerek Balkanlar'da isyanlar çıkarmakta olan gayrimüslim azınlıkları ülkeye bağlamayı amaçlamaktadır ve dolayısıyla amaçlanan hedeflerden biri de Avrupalı devletlerin bunları bahane ederek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasını önlemektir. Fermanın amacı, millet sistemini kaldırarak bütün din topluluklarının eşit vatandaşlık hakları sağlayarak Müslüman ve gayrimüslim Osmanlı tebaası arasında tam bir eşitlik sağlamaktır. Böylece Millet-i Rûm haricinde gayrimüslimlere de devlet kademelerine memur olma yolu açılmıştır. Din değiştirme hakkı kabul edilmiş, İslam'dan çıkmanın ölüm cezasıyla cezalandırılması usulüne son verilmiştir. Gayrimüslimlere askerî okullara gitme hakkı tanınmıştır. Ayrıca uygulanan vergilerde de bir eşitlik sağlanmıştır.

Bu anlamda 15. madde ile eşit haklar beraberinde eşit yükümlülükler getirir düşüncesi getirilmiştir. Böylece gayrimüslimlerin de askerlik yapma yükümlülüğü doğmuş, askerlik yapmak istemeyenlere de askerlik vergisi getirilmiştir, aynı vergi müslüman tebaa için daha yüksek miktarlarda uygulanmıştır.

Bu yönüyle bu iki hareket her ne kadar daha çok azınlıklar için getirilip onlar için uygulansa da modernleşme yolundaki önemli adımlardır.

-İsyanlardan sonraki dönemde ortaya çıkan yazar ve aydınlar Divan Edebiyatı dönemi boyunca sadece saray ahalisine yönelik şiirler yazdıkları için halktan kopuk bir aydın zümresi mevcuttur. Ancak bu dönemde de halk edebiyatına yönelik sivil halkın da anlayabileceği şekilde çalışmalar yapılmıştır lakin sayıları oldukça azdır. Tanzimat ve Islahat fermanları dönemlerinden itibaren yetişen aydınlar ise gittikçe halka yönelmeye başlamış ve bu aydın zümre sayesinde 1. Meşrutiyet'e varılabilmektedir. Sonraki dönemde yetişen ve Fransız İhtilalinden etkilenen Namık Kemal ve Ziya Gökalp gibi yazarlar daha halkçı ve halka yönelik şekilde hürriyet, millet ve İstiklal gibi kavramları dile getirmiş ve daha halka yönelik bir sivil Aydın zümrenin oluşmasına olanak sağlamışlardır

Aynı şekilde o dönemde açılan okullarda yeni ve yenilikçi bir müfredata göre yetişen ordu içerisindeki genç subaylar ve yurt dışına gönderilen öğrenciler bu modernleşme hareketine oldukça yararlı olmuştur, bu aydınların kuşağında yetişen bu subay ve öğrenciler yine bu modernleşme hareketlerine katılmış ve büyük hizmetlerde bulunmuşlardır

I. Meşrutiyet

Mütercim Mehmed Rüşdi Paşa sadrazam, Hasan Hayrullah Efendi şeyhülislam ve Hüseyin Avni Paşa savaş dairesi başkanı olmuştur. Bu yeni isimler Midhat Paşa ile beraber Padişah Sultan Abdülaziz'i 30 Mayıs 1876 tarihinde tahttan düşürmüş ve yerine yeğeni Mehmed V. Murad Efendi'yi getirmişlerdir. İlerleyen zamanlarda bir anayasa çıkarmaya karşı olan Hüseyin Avni Paşa ile anayasa savunucu Midhat Paşa arasında büyük tartışmalar meydana gelmiştir. Sadrazam Mütercim Mehmed Rüşdi Paşa, Hüseyin Avni Paşa tarafında yer almış ve V. Murad'ın ruh sağlığının bozuk olduğu gerekçesiyle bir anayasanın kabulü için uygun zaman olmadığını ve böyle bir şeyin söz konusu bile olamayacağını savunmuştur. Hüseyin Avni Paşa 15 Haziran 1876'da Midhat Paşa'nın evinde bir toplantı esnasında tahttan düşürülmüş olan Sultan Abdülaziz'in bir taraftarı tarafından vurularak öldürülmüştür. Mithat Paşa, V. Murad'ı tahttan indirebilmek için V. Murad'ın kardeşi Abdülhamit ile konuşur ve ona anayasayı kabul etmesi koşulu ile tahtı teklif eder. Abdülhamit anayasayı kabul edeceğini ilân ettikten sonra 31 Ağustos 1876 tarihinde II. Abdülhamit sıfatıyla tahta gelir. II. Abdülhamid tuttuğu sözü yerine getirmek için, özellikle de anayasa komisyonun görevlendirmek için kendine zaman verir, fakat Midhat Paşa'nın devam eden baskıları sonucu sözünü yerine getirir, ve Kanun-i Esasi 20 ulema ve üst düzey devlet görevlilerinden oluşan bir kurul tarafından Said Paşa'nın Türkçeye çevirdiği Fransız Anayasa taslağı esas alınarak yazılır.

3 Aralık 1876'da Kanûn-î Esasî padişah tarafından kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. İstanbul Konferansı'na ev sahipliği yapmış olan hariciyeden sorumlu bakan Mehmed Esad Saffet Paşa 101 top atışıyla yeni anayasanın ilanı edildiğini ve bütün Osmanlı tebaasının eşit duruma getirilip haklarının ve özgürlüklerinin garanti altına alındığını duyurmuştur. Ancak bu sevinç fazla uzun sürmemiş 11 hafta sonra başlayan Osmanlı-Rus savaşı'nın başlamasının ardından Meclis-i Mebusan ve Kanun-i Esasi yine II. Abdülhamid tarafından feshedilmiştir.

II.Meşrutiyet

I. Meşrutiyetin ve Kanun-i Esasi'nin askıya alınmasının ardından yurt içerisinde hürriyeti ve istiklali tekrardan getirmek, memleketi kurtarmak, Meclis-i Mebusan'ı yeniden hakim kılmak ve Kanun-i Esasi'yi yeniden yürürlüğe koyabilmek için başta yurtdışında tahsil almış olan ilerici ve aydın subay, devlet adamı, yazar ve aydınların başını çektiği Jön Türk Hareketi ve diğer Abdülhamid muhaliflerinin uzun süren çabaları sonucu ilk kıvılcımı Kolağası Ahmet Niyazi beyin emrinde bulunan 200-300 asker ile dağa çıkması ile Sultan Hamid'in korkup bu isyan aynı zamanda ordu, halk ve devlet içerisinde örgütlenmeye ve kurumsallaşmaya başlayan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden İsmail Enver beyin de dağa çıkarak isyan başlatmaları ve Ahmet Niyazi beyin isyanına destek olması ile isyan resmen başlamış oldu. 24 saat içinde Kanun-i Esasi tekrardan yürürlüğe girmezse 2. ve 3. Ordunun İstanbul'a yürüyecekleri haberinin İstanbul'a gelmesi Sultan Hamid üzerindeki baskıyı arttırmış ve ertesi sabah meşrutiyetin tekrar yürürlüğe konduğu, ve Meclis-i Mebusan'ın

tekrardan açılacağı gazetede duyurulmuştur. Senato ve yeni seçilen Meclis-i Mebûsan 17 Aralık 1908'de toplanmış, meclis başkanı sürgünden geri gelen Ahmed Rıza olmuştur. Mecliste toplam 147 Türk, 60 Arap, 27 Arnavut, 26 Rum, 14 Ermeni, 4 Yahudi ve 10 Slav temsilci yer almıştır. Talat Bey gibi İttihat ve Terakki Cemiyeti üyeleri de milletvekili olarak sayılmıştır. Buna karşılık yürütücü isimler Enver ve Cemal Bey vekil olmamış; fakat politika üzerinde büyük etkileri olmuştur. II. Meşrutiyetin ilanının ardından da

- Azınlık isyanları artmış
- Yabancı devlet müdahaleleri azınlıklar üzerinden yapılmaya başlanmış
- Dış borçlar giderek artmış
- Ordu içerisinde siyasi bölünmeler başlamış
- 31 Mart vakası yaşanmış ve Sultan Hamid tahttan indirilmiştir

Ancak öte yandan,

- Sansür kaldırılmış
- İfade özgürlüğü güvence altına alınmış
- Seçimler yapılmış
- İlk resmi anayasa ilan edilmiş
- İnsan hakları güvence altına alınmış
- Din- dil- ırk farketmeksizin herkes kanun önünde eşit kılınmıştır

İsyanlardan sonraki dönemde ortaya çıkan yazar ve aydınlar Divan Edebiyatı dönemi boyunca sadece saray ahalisine yönelik şiirler yazdıkları için halktan kopuk bir aydın zümresi mevcuttur. Ancak bu dönemde de halk edebiyatına yönelik sivil halkın da anlayabileceği şekilde çalışmalar yapılmıştır lakin sayıları oldukça azdır. Sonraki dönemde yetişen ve Fransız İhtilalinden etkilenen Namık Kemal ve Ziya Gökalp gibi yazarlar daha halkçı ve halka yönelik şekilde hürriyet, millet ve İstiklal gibi kavramları dile getirmiş ve daha halka yönelik bir sivil Aydın zümrenin oluşmasına olanak sağlamışlardır Aynı şekilde o dönemde açılan okullarda yeni ve yenilikçi bir müfredata göre yetişen ordu içerisindeki genç subaylar ve yurt dışına gönderilen öğrenciler bu modernleşme hareketine oldukça yararlı olmuştur, bu aydınların kuşağında yetişen bu subay ve öğrenciler yine bu modernleşme hareketlerine katılmış ve büyük hizmetlerde bulunmuşlardır. Cumhuriyet dönemi yapılan inkılaplar ile Türkiye kesintisiz şekilde modernleşmeye giden yolun kapılarını ardına kadar açmayı başarmıştı, cumhuriyetin ilanı da bu konuda önemli bir adım olmuştur Başta saltanat ve hilafetin kaldırılması, cumhuriyetin ilanı, Medeni kanunun kabulü; tarikat, tekke ve zaviyelerin kapatılması, laikliğin kabulü, kadın haklarının tanınması, kılık kıyafet kanunu, takvim ve saat ölçülerinde değişikliğe gidilmesi, eğitim ve öğretim kanunu ve buna bağlı olan Tevhid-i Tedrisat kanunu ve harf devrimi ile Latin alfabesine geçiş ile buna bağlı olarak yapılan dil devrimi de modernleşme yolundaki önemli adımlardan olmuştur. Bunun dışında köy enstitülerinin açılması da taşra halkının bilinçlenmesi ve eğitilmesi için açılan müesseselerden birisi olmuş, bu kurumlarda eğitim gören pek çok aydın sonraki süreçte yine aynı köylerdeki halkın eğitilmesine vesile olmuştur. Bu modernleşme süreci için ise oldukça sert ve kanlı bir süreçten geçilmek zorunda kalınmıştır inkılapları düzgün uygulayabilmek için inkılap karşıtlarını yok etmekle mükellef bir devrim mahkemesi olan İstiklal Mahkemeleri kurulmuş ve eski rejime ait pek çok kişi bu mahkemelerce idam edilmiştir. Sayılar asılan kişi sayısının 1600 civarlarında olduğunu söylemektedir buna karşın daha yeni kurulan cumhuriyet ile modernleşme yoluna giren Türkiye Cumhuriyeti ise bu yolda pek çok badire atlatmıştır Şeyh Said ve Seyit Rıza isyanları, Menemen hadiseleri gibi pek çok hadise gidilecek yolun oldukça zorlu olmasına sebep olmuştur. Tek parti döneminde yapılan inkılaplar bu modernleşmeyi ve ilerici hareketi tesis etmiş olsa da sonrasında seçilen

Demokrat Parti dönemi henüz yeni yeni modernleşen Türk halkının demokrasiye henüz hazır olmadığını göstermiş ve bu modernleşme süreci burada bir araya girmek zorunda kalmıştır. Uzun süren Demokrat Parti iktidarının ardından gelen ve birazdan daha derinlemesine değineceğimiz 27 Mayıs İhtilali sonrasındaki anayasa çalışmaları Türkiye hukuk tarihindeki en özgürlükçü anayasanın oluşmasını sağlamıştır.

Türkiye'de Darbe ve İhtilallerin Topluma Etkisi

27 Mayıs İhtilali

"Ordu millet el ele..."

27 Mayıs İhtilâli Türk toplumuna büyük etkileri olan ve gelecek kuşakların yaşamını da oldukça etkileyen bir ihtilal olmuştur.

Bu ihtilal Türk siyasi tarihine yaptığı büyük etki ile o dönem ve sonrası için de pek çok iyi ve kötü özelliğe sahiptir. Bunlardan ilki Türkiye'nin demokrasi tarihi kısa süreli de olsa sekteye uğramıştır bu sebeple de siyasi ortamda gerginlikler artmış ve siyaset üzerinde bir ordu etkisi görülmeye başlanmış ve bu korku uzun seneler boyu hissedilmiştir özellikle Başvekil Menderes'in idama gönderilmesi de bu ordu etkisinin, "askeri vesayet" in ve ordu korkusunun halk tabanına inmesine sebep oldu, aynı şekilde dönemin siyasetçileri de bu durumdan oldukça muzdaripti. Buna rağmen hazırlanan 61 anayasasının getirdiği özgürlükler genç kuşaklar arasında yeni fikir ve görüşlerin yayılmasına olanak sağladı, yeni fikirlere örnek verecek olursak özellikle Vietnam Savaşı sonrasında ortaya çıkan Amerikan karşıtlığı ve toplumsal eşitlik gibi düşüncelerin yayılmasına ve genç kuşakların bu düşünceleri özgürce ifade edip gerektiğinde bu düşünceler için eylem yapabilmesine olanak sağladı. Özgürlükçü olarak yetişen bu kuşak bu özgürlüğü kendilerine veren orduya da şükran borçluydu, bunu da yaptıkları her eylemde dile getiriyorlardı. Bu genç kuşakların ordudan beklentisini çok yüksek seviyelere çıkardı, ordu içerisindekiler de bu beklentinin farkındaydı ve bu beklentiye göre davranmaya devam ettiler, bu da mevcut politikacılar üzerindeki baskı, vesayet ve ordu etkisini arttırdı ve Türkiye siyaseti de buna göre şekillendi bu sebeple de izlenen bu siyaset kısa vadede siyaseti uzun vadede ise toplumu etkiledi

12 Mart 1971 Muhtırası

"3 sizden, 3 bizden..."

27 Mayıs İhtilâli'nin getirdiği özgürlükçü düşünceler bir zaman sonra ülke içerisindeki eylem dertbestliği tanınması sebebiyle bir noktada kaos ve anarşiye yol açmaya başladı. Bu yoğun özgürlükçü ortam içerisinde filizlenen düşünceler artık etkinliğini kaybetmiş ve halkı boğan bir kaos içerisine sürüklemeye başlamıştı. Halk bu anarşi ve kaos ortamından muzdaripti, ancak bu ortam içerisinde bile güvenlik ve asayiş sağlanması gereken ordu halkın değil özgürlükçü bir ortam içerisinde yetişen gençlerin kendisinden beklediğini yapmaya çalışıyordu, bu gençler ordudan bir devrim bekliyordu. Ancak sonrasında denenen 9 Mart İhtilal girişimi ile ordu yavaş yavaş olayların ciddiyetini anlamaya başladı ve buna göre davrandı. Verilen muhtıra kapsamında hükümet istifa etti ancak meclis kapanmaya zorlanmadı bu demokrasi için iyi bir gelişme sayılabilirdi ancak kurulan teknokrat hükümet pek de demokratik bir yöntem izlemedi ve siyaset ve toplum bir süre daha ordu ekseninde devam etti. Meclis ise aynı şekilde geçmiş tecrübelerinden ötürü bu askeri vesayete boyun eğmek zorunda kaldı 27 Mayıs'ın getirdiği özgürlükçü gençler ise bu durumdan ilk başta mutlu ve umutluydu ancak sonrasında bu işin bekledikleri gibi ilerlemediğini ve ordunun gerektiği zaman kendilerinden beklediklerini yapmak bir kenara dursun ülkedeki asayiş ve

güven ortamını koruyabilmek makasadı ile kendilerini bile idama gönderebileceğini anlamış oldu ve orduya olan güven ve ordudan beklenenler buna göre değişti.

Deniz GEZMİŞ, Hüseyin İNAN ve Yusuf ASLAN'ın idamı, Mahir ÇAYAN, İbrahim KAYPAKKAYA gibi isimlerin öldürülmesi de bu noktada ordunun gençler üzerindeki etki ve baskısını arttırsa da buna göre kendilerini ve eylem yöntemlerini değiştirmelerini sağladı, gerektiğinde orduyu bile karşılarına alabilecek şekilde tekrardan başlamak zorunda kaldılar. Halk ise ülke genelindeki anarşi ve kaos ortamı bittiği için olanlardan mutluydu ve orduyu bir süre daha zoraki şekilde desteklemek zorunda kaldılar. Bu sebeple de hem halk üzerindeki hem de politika üzerindeki askeri vesayet bir süre daha devam etti.

12 Eylül 1980

"...the boys in Ankara did it."

Tarihler 12 Eylül 1980'i gösterdiğinde ise Türkiye tekrardan istikrarsız hükümetler, gün geçtikçe kötüye giden iktisadi durum ve tekrardan hortlayan anarşi içerisinde hem toplumsal hem de siyasi olarak bocalamaktaydı. Bu şartlar içerisindeki ordu tekrardan yönetime bütünüyle el koydu ve daha uzun bir dönem daha sıkı kurallar ile ilerlemeye başladı. Bu şartlar uzun süre devam etti ancak düşünce olarak sol düşünceye yakın olanlar artık duruma alışık olduğu için yarı yarıya oranda ya kaderlerini kabullenip teslim oldu ya da bir dönem Umut besledikleri orduya karşı savaş yürütmeye başladılar. Sağcı camiada ise durum böyle değildi 12 Mart sürecinde polis ve ordu resmen kendilerinden yardım istediği ve kendilerini anarşiye karşı bir asayiş unsuru olarak kullandığı ve kendilerine dokunmadığı için herhangi bir şekilde zarar görmeyi beklemiyordu ancak bu beklentileri kısa süre zarfında suya düştü insanlar sağ ve sol görüşe ait olup olmadıklarına bakılmaksızın tutuklanmaya ve aynı cezaevi koşullarına konmaya başlandı. Bu iki taraf arasındaki gerginliği belli ölçüde azaltan başarılı bir hamle olmuştu. Ülke tekrardan bir askeri vesayet altına girerken bu toplumu büyük ölçüde değiştirdi. Günlük haberler politikadan uzak biçimde uzun dönemler boyunca sadece magazine dayalı şekilde ilerlemeye devam ettiği için kısa zaman içerisinde politikadan izole ve politik bilinçten yoksun bir toplum yetiştirildi. Aynı şekilde sıkı askeri kuralların toplumun her kısmında uygulanması tekrardan toplum içerisinde asker korkusuna dayanan bir suç-ceza mekanizması kurulmasını sağladı. Darbe sonrasında yapılan ekonomik reformların başlangıcı olarak kabul edilen 24 Ocak kararları ile Türkiye küreselleşmeye yönelik ilk adımları da atmış oldu, ve politikadan uzak olmasına karşın liberal bir toplum inşa edilmeye başlandı, politikadan ve politik bilinçten uzak günlük magazin haberleri ile resmen uyuşturulan, küreselleşmeye yönelik adımlar atan liberal bir Türkiye'nin liberal toplumu bu noktada inşa edildi. Aynı zamanda 12 Mart Muhtırasında daraltılan Türkiye'nin en özgürlükçü anayasası olan 61 anayasası "Türkiye'ye birkaç beden büyük geldiği" gerekçesi ile daraltıldı ve 81 anayasası anarşi ve kaostan bakan ve zaman içerisinde de politik bilinçten magazin haberleri ile uzaklaştırılan Türk toplumu tarafından %91 gibi bir oranla kabul edildi ve anayasa değişikliğine gidildi.

28 Şubat Süreci

"1000 yıl sürecek..."

Zaman içerisinde demokratik rejime dönen Türk toplumu içerisinde artık sağ ve sol kanatlarının dışında belirgin olarak bir kanat daha mevcuttu; İslamcılar. Bu tehlike ilk başlarda kimse tarafından tanınmıyordu ancak zamanla hem güvek siyaset, hem sermaye ilişkileri hem de devlet kurumlarında belirginleşmeye başladı. Bu grup özünde diğerlerinin aksine anayasal düzeni kökünden değiştirip yeni bir şeriat düzeni inşa etmeye çalıştığı için hem devlet hem de toplum için daha belirgin bir tehdit haline gelmişti. Bu tehdit

kısa süre içerisinde "irtica" olarak adlandırıldı ve bu tehdidin bastırılması gerektiği konusunda da artık herkes hemen hemen hemfikirdi. Ancak Refah-Yol hükümeti bu konuda hiçbir şey yapmıyordu, bu şartlar kısa zaman içerisinde orduyu tekrardan siyasete müdahale etmeye yönlendirdi, ve 28 Şubat 1999 günü yapılan MGK toplantısında imzalanan kararlarla irtica faktörüne yönelik mücadele de başlamış oldu. İslami sermaye kurumları, imam hatip liseleri ve tarikat ve cemaat yurtları sıkı bir denetime girdi, çoğu kapatıldı. Başörtüsü yasağı uygulanmaya başlandı. Toplumun muhafazakar kesimi üzerinde irtica tehdidi üzerinden büyük bir baskı kurulmaya başlandı. Ancak bu baskı sonrasında ters tepti ve muhafazakar halkın mevcut yöneten organizmaya ve yöneten sınıfa daha çok nefret beslemesine sebep oldu. Bu şartlar altında iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi de toplumu yönetmeyi ve koordine etmeyi çok iyi başardığı için kısa zamanda "askeri vesayeti bitirme", "ekonomik kalkınma" ve özgürlükçü bir toplum gibi vaatler ile iktidar oldu

Toplum Mühendisliğinde Terör Kavramı

Terör, etimolojik olarak Fransızca kökenli bir kelime olup titreme ve korku gibi anlamlara gelmektedir, sözcük ilk olarak Fransız Devrimi sonrasında seri idamlar bulunan dönem için kullanılmış ve politikayı yönetme konusunda hızlıca bir araç haline gelmiştir. Siyasi korkunun bir aracı olarak kullanılan terör insanların politik kararlarını etkileyen yönleri ile bir toplum inşasında bir noktada keyfi şekilde kullanılan bir araca dönüşmüştür. İnsanlar için yaşam hakkının tehlikeye girmesi gibi cezalarla sonuçlanan sıkı bir zorunlu modernleşme dönemi toplum inşasında kullanılmıştır. Buna örnek olarak yine Fransa Terör Döneminde 46.000 kişi giyotinle idam edilmiş bu zorunlu baskı da toplumu önce diktatorya yolu ile zorunlu modernleşmeye ardından ise demokrasiye çıkarmıştır yani terör burada ilerlemeye ve iyiye çıkmanın kötü bir yolu olarak kullanılmıştır. Bu yöntem daha çok yeni kurulan ve düzene oturtulmaya çalışılan toplumlarda uygulanır; buna örnek olarak Fransa'da yapılan Terör Dönemi, Türkiye'de uygulanan İstiklal Mahkemeleri ve Sovyetler Birliği'nde uygulanan Büyük Temizlik verilebilir.

Günümüzde ise toplumları terör ile yönetmek çok daha farklı bir hale gelmiştir, bu yöntem şöyle özetlenebilir bir ülkede mevcut toplumsal ve siyasi düzeni değiştirmek için önce bu düzene aykırı bir grup bulunmalıdır, ardından bu düzene aykırı gruba terör üretecek imkanlar sağlanır ve "korku" unsuru toplumun her tabakasında aykırı olan ve olmayan bütün unsurlar arasında canlı tutulur, bu "korku" unsuru insanları bir noktada kendi güvenlik ve huzur ortamlarını koruyacak yeni bir düzeni kuracak ve koruyabilecek liderler bulmaya iter, bu liderlerin toplum yapısını ve siyasi yapıyı değiştirmesi ile de Toplum Mühendisliği ve toplum inşası başarıyla tamamlanmış. Toplum mühendisliğinin başka bir yöntem ise etnik, dini, mezhepsel veya siyasi görüş farklılıklarından ötürü ortaya çıkan ayrılıklar toplumları bölmek ve birbirlerine zıt kutuplar haline getirerek düşmanlaştırmak için çokça kullanılmıştır, bu ayrılıklar genellikle bir provokasyonun ardından başlayan bir dizi olay ile devam eder ve toplumun kutuplaşması ve taraflara bölünmesi başlamış olur. Bu olaylar süresince de toplumların artık birbirlerini düşman olarak görmeleri sağlanır. Ve düşman oluşturulduğunda çoğu zaman toplumun iki kutbu da belirli taraflarca desteklenir ve kısa zaman içerisinde toplum içerisinde terörün başlaması sağlanır. Terör başladığında toplum içerisinde korku unsuru tekrardan hakim olur ve toplum kendisine güvenlik ve huzur ortamını sağladığı müddetçe toplum yapısını değiştirecek her türlü aktörü kabul etmeye hazır hale gelir. Küçük provokasyonlarla başlayan olaylar toplum içerisinde güvensizlik ve korkuyu hakim kılar, bu güvensizlik ve korku toplumun her tabakasında hissedilmeye başladığında toplum

artık bu terör aracılığıyla toplum mühendisliğine başlamış veya terörü yine toplum mühendisliğine başlamak için bir araç olarak kullanmaya başlamış bulunmaktadır. Bu provokatif teröre örnek olarak ise 6-7 Eylül olayları, Sivas Madımak Otelinin Ateşe Verilmesi, Maraş Katliamı ve Gazi mahallesi olayları verilebilir. Terör, insanları ve toplumları dizayn etmek için en çok kullanılan yöntemlerden birisidir terör üretildiğinde bir ülkeyi ve toplumu dizayn etmek için çokça kullanılan bir yöntemdir.

Kentleşme, kırsal alanlardan kent merkezlerine doğru gerçekleşen nüfus hareketleriyle ortaya çıkan, ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları köklü biçimde dönüştüren bir süreçtir. Bu süreç yalnızca fiziki mekânların genişlemesiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda toplumun en temel kurumu olan aile yapısının da yeniden şekillenmesine yol açar. Aile, üyeleri arasındaki roller, normlar, sorumluluklar ve ilişkiler bütününden oluşan dinamik bir yapıdır. Bu nedenle, hızlı kentleşmenin yarattığı yaşam tarzı değişimleri, ekonomik zorunluluklar ve bireyselleşmenin güç kazanması aile biçimlerinde önemli çeşitlenmelere neden olmuştur. Günümüzde çekirdek aile modeli giderek baskın hâle gelirken tek ebeveynli aileler, çocuksuz evlilikler, birlikte yaşam (cohabitation) ve yalnız yaşam gibi yeni aile modelleri modern toplumun sıradan gerçeklikleri hâline gelmiştir.

Tarihsel açıdan bakıldığında, sanayi öncesi toplumlarda hâkim olan geniş aile modeli, üretimin tarımsal faaliyetler üzerinden yürütülmesi ve iş bölümünün sınırlı olması nedeniyle ekonomik ve sosyal açıdan sürdürülebilir bir yapı sunuyordu. Aile üyeleri aynı mekânda yaşıyor, üretim ve bakım sorumlulukları kolektif biçimde paylaşılıyordu. Ancak sanayileşme ile birlikte iş bölümü derinleşmiş, üretim hanelerden fabrikalara taşınmış ve bireylerin ekonomik bağımsızlık kazanmasıyla birlikte çekirdek aile yapısı yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Hareketlilik, ücretli emek ve kent merkezlerinde yeni iş fırsatlarının ortaya çıkması, bireyleri ailelerinden fiziksel olarak uzaklaştırmış ve geleneksel geniş ailelerin sürdürülebilirliğini azaltmıştır.

Kentleşmenin aile üzerindeki etkileri çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Öncelikle mekânsal daralma, özellikle büyük kentlerde artan konut maliyetleri ve küçük dairelerin yaygınlaşması nedeniyle çekirdek aile modelini daha pratik ve ekonomik hâle getirmiştir. Bununla birlikte kent yaşamı, kadın ve erkeklerin iş gücüne daha aktif katılmasıyla aile içi rollerin değişmesini hızlandırmıştır. Geleneksel cinsiyet rollerinin çözülmesi, bakım emeğinin yeniden dağılımı ve ekonomik bağımsızlığın artması aile ilişkilerini daha eşitlikçi ve bireysel özgürlüğe dayalı bir yapıya yönlendirmiştir. Kent ortamının sağladığı anonimlik ve çeşitlilik, toplumsal kontrolün zayıflamasına yol açmış; böylece bireylerin kendi yaşam tarzlarını seçme özgürlüğü genişlemiş, aile kurma ya da kurmama tercihleri daha çeşitli hâle gelmiştir. Ancak kentleşme her zaman uyumlu sonuçlar doğurmamaktadır. Kırsaldan kente göç eden aileler için yeni bir kültürel çevreye uyum sağlama çabası, ekonomik sıkıntılar, barınma sorunları ve toplumsal yabancılaşma gibi faktörler aile içi gerilimleri artırabilir.

Yeni aile modelleri sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde modern toplumun ihtiyaçlarını ve bireylerin değişen beklentilerini yansıtan yapılar olduğu görülmektedir. Çekirdek aile, ekonomik açıdan daha esnek, hareketliliğe uyum sağlayabilen ve sosyal değişimlere karşı daha dirençli bir model olarak kent yaşamına uyum sağlamıştır. Yalnız yaşam ise bireyselleşmenin, kariyer önceliklerinin, özgürlük arayışının ve ekonomik bağımsızlığın birleşimiyle ortaya çıkan giderek yaygınlaşan bir yaşam biçimidir. Tek ebeveynli aileler ya da birlikte yaşam gibi alternatif modeller ise toplumsal normların dönüşmesi, hukuki düzenlemelerin genişlemesi ve modern değerlerin güçlenmesiyle giderek daha görünür ve kabul edilir hâle gelmektedir. Bu çeşitlilik, modern toplumlarda aile kavramının artık tek bir kalıba indirgenemeyeceğini; aksine çok boyutlu, esnek ve bireylerin yaşam tercihleri doğrultusunda farklı biçimlerde var olabileceğini göstermektedir.

Küreselleşme, ülkeler arasındaki ekonomik, kültürel, teknolojik ve siyasi ilişkilerin yoğunlaşmasıyla ortaya çıkan çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç yalnızca mal ve sermaye akışını değil, aynı zamanda kültürel değerlerin, yaşam biçimlerinin ve sosyal normların sınır ötesine taşınmasını da kapsar. Yerel kimlik ise bir toplumu diğerlerinden ayıran kültürel değerleri, gelenekleri, alışkanlıkları, dilini ve yaşam pratiklerini ifade eder. Modern dünyada küreselleşme ile yerel kimlik arasında dinamik bir etkileşim doğmuş; bu etkileşim kimi zaman çatışmayı, kimi zaman uyumu ve çoğu zaman da melezleşmeyi beraberinde getirmiştir. Kültürel melezleşme (hybridization), küresel kültür öğelerinin yerel kültürle birleşerek yeni, özgün ve hibrit kültürel biçimler oluşturmasını ifade eder ve küreselleşme tartışmalarının merkezinde yer alır.

Küresel kültürün yükselişi özellikle 20. yüzyılın sonlarından itibaren belirginleşmiştir. McDonald's gibi küresel fast-food zincirleri, Netflix gibi dijital içerik platformları ve sosyal medya akımları dünya genelinde ortak tüketim alışkanlıkları yaratmış, eğlence anlayışından modaya kadar pek çok alanda standartlaşmayı hızlandırmıştır. Moda endüstrisinde dünya çapında benzer tarzların yayılması, pop müziğin küresel ölçekte aynı söylemleri üretmesi ve teknoloji kullanımının her yerde benzerleşmesi, küresel normların giderek baskın hale geldiğinin göstergesidir. Bu durum yerel kültürlerin görünürlüğünü azalttığı gibi, özellikle genç kuşaklar arasında küresel bir yaşam stiline daha cazip bulunmasına da neden olabilmektedir.

Bununla birlikte yerel kimlikler bu süreç karşısında pasif değildir; aksine, hem direnç hem de uyum içeren karmaşık bir dönüşüm geçirir. Direnç, özellikle yerel dil çalışmalarının güçlendirilmesi, geleneksel sanatların yeniden canlandırılması, folklorun korunması ve kültürel mirasın kurumsal mekanizmalarla desteklenmesi gibi faaliyetlerde görülür. Diğer taraftan uyum süreci, küresel ürünlerin yerelleştirilmesini içeren daha esnek bir yaklaşımdır. Çok uluslu markaların yerel damak tadına uygun menüler geliştirmesi, Türk dizilerinin dünya çapında ilgi görerek küresel platformlarda yer bulması veya yerel müzik türlerinin uluslararası tarzlarla birleşerek yeni formlar yaratması bu uyumun örneklerindendir. Buna ek olarak anti-küreselleşme hareketleri ve kültürel milliyetçilik gibi karşıt akımlar, yerel kimliğin korunması gerektiği yönündeki toplumsal talepleri güçlendirmekte ve küreselleşmenin hızına yönelik eleştirileri görünür kılmaktadır.

Kültürel melezleşmenin toplumsal etkileri, kimlik yapılarının dönüşmesi açısından oldukça belirgindir. Küresel ve yerel unsurların birleşmesi sonucunda yaşam pratikleri daha çeşitli ve esnek bir hâle gelirken, kimlik artık sabit veya tek boyutlu olmaktan çıkıp çok katmanlı bir yapıya dönüşür. Bireyler aynı anda hem yerel kültürle bağlarını sürdürebilir hem de küresel kültürün sunduğu yaşam tarzlarını benimseyebilir hâle gelir. Özellikle genç kuşaklar, dijitalleşmenin de etkisiyle hibrit kültürel normlara daha hızlı uyum sağlamakta; bu da kültürel kimliğin sürekli olarak yeniden üretildiği, değişken ve akışkan bir alan hâline gelmesine yol açmaktadır. Sonuç olarak küreselleşme ve yerel kimlik arasındaki ilişki, çatışma ve kaybolma üzerinden değil, dönüşüm, etkileşim ve çok katmanlı kimlik inşası üzerinden okunması gereken bir süreç olarak karşımıza çıkar.

Küreselleşme, ülkeler arasındaki ekonomik, kültürel, teknolojik ve siyasi ilişkilerin yoğunlaşmasıyla ortaya çıkan çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç yalnızca mal ve sermaye akışını değil, aynı zamanda kültürel değerlerin, yaşam biçimlerinin ve sosyal normların sınır ötesine taşınmasını da kapsar. Yerel kimlik ise bir toplumu diğerlerinden ayıran kültürel değerleri, gelenekleri, alışkanlıkları, dilini ve yaşam pratiklerini ifade eder. Modern dünyada küreselleşme ile yerel kimlik arasında dinamik bir etkileşim doğmuş; bu etkileşim kimi zaman çatışmayı, kimi zaman uyumu ve çoğu zaman da melezleşmeyi beraberinde getirmiştir.

Kültürel melezleşme (hybridization), küresel kültür öğelerinin yerel kültürle birleşerek yeni, özgün ve hibrit kültürel biçimler oluşturmalarını ifade eder ve küreselleşme tartışmalarının merkezinde yer alır.

Küresel kültürün yükselişi özellikle 20. yüzyılın sonlarından itibaren belirginleşmiştir. McDonald's gibi küresel fast-food zincirleri, Netflix gibi dijital içerik platformları ve sosyal medya akımları dünya genelinde ortak tüketim alışkanlıkları yaratmış, eğlence anlayışından modaya kadar pek çok alanda standartlaşmayı hızlandırmıştır. Moda endüstrisinde dünya çapında benzer tarzların yayılması, pop müziğin küresel ölçekte aynı söylemleri üretmesi ve teknoloji kullanımının her yerde benzerleşmesi, küresel normların giderek baskın hale geldiğinin göstergesidir. Bu durum yerel kültürlerin görünürlüğünü azalttığı gibi, özellikle genç kuşaklar arasında küresel bir yaşam stiline daha cazip bulunmasına da neden olabilmektedir.

Bununla birlikte yerel kimlikler bu süreç karşısında pasif değildir; aksine, hem direnç hem de uyum içeren karmaşık bir dönüşüm geçirir. Direnç, özellikle yerel dil çalışmalarının güçlendirilmesi, geleneksel sanatların yeniden canlandırılması, folklorun korunması ve kültürel mirasın kurumsal mekanizmalarla desteklenmesi gibi faaliyetlerde görülür. Diğer taraftan uyum süreci, küresel ürünlerin yerelleştirilmesini içeren daha esnek bir yaklaşımdır. Çok uluslu markaların yerel damak tadına uygun menüler geliştirmesi, Türk dizilerinin dünya çapında ilgi görerek küresel platformlarda yer bulması veya yerel müzik türlerinin uluslararası tarzlarla birleşerek yeni formlar yaratması bu uyumun örneklerindendir. Buna ek olarak anti-küreselleşme hareketleri ve kültürel milliyetçilik gibi karşıt akımlar, yerel kimliğin korunması gerektiği yönündeki toplumsal talepleri güçlendirmekte ve küreselleşmenin hızına yönelik eleştirileri görünür kılmaktadır.

Kültürel melezleşmenin toplumsal etkileri, kimlik yapılarının dönüşmesi açısından oldukça belirgindir. Küresel ve yerel unsurların birleşmesi sonucunda yaşam pratikleri daha çeşitli ve esnek bir hâle gelirken, kimlik artık sabit veya tek boyutlu olmaktan çıkıp çok katmanlı bir yapıya dönüşür. Bireyler aynı anda hem yerel kültürle bağlarını sürdürebilir hem de küresel kültürün sunduğu yaşam tarzlarını benimseyebilir hâle gelir. Özellikle genç kuşaklar, dijitalleşmenin de etkisiyle hibrit kültürel normlara daha hızlı uyum sağlamakta; bu da kültürel kimliğin sürekli olarak yeniden üretildiği, değişken ve akışkan bir alan hâline gelmesine yol açmaktadır. Sonuç olarak küreselleşme ve yerel kimlik arasındaki ilişki, çatışma ve kaybolma üzerinden değil, dönüşüm, etkileşim ve çok katmanlı kimlik inşası üzerinden okunması gereken bir süreç olarak karşımıza çıkar.